

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО**

#працюємо_для_перемоги

У боротьбі за українську державність: віхи історії

до Дня Української Державності

Державність – це комплекс тих інститутів економіки, політики, культури, які діють на території, населеній національним колективом, які зв'язують його в компактну цілість та забезпечують його розвиток у сучасному і майбутньому (В. Винниченко).

Державність – складна й динамічна система зв'язків, взаємин та інститутів публічної влади; система, розвиток якої зумовлений відповідними особливостями соціально-економічних, політичних і духовно-моральних чинників життєдіяльності окремо взятого народу або співтовариства народів на певному історичному етапі їхнього розвитку (Велика Українська Енциклопедія)

Колаж Олексія Кустовського

В Україні головними факторами суверенної держави є:

- специфічні форми державної політичної організації суспільства (форми правління, державного устрою, організації державної влади);
- державні традиції;
- ідеологія;
- державна мова;
- державна символіка.

День Української Державності – державне свято, що відзначається щороку в Україні 28 липня, у День Хрещення Київської Русі – України.

Свято встановлено Указом Президента України Володимира Зеленського 24 серпня 2021 року, підписаним під час урочистостей до тридцятої річниці незалежності України. Під час своєї промови президент також повідомив, що внесе законопроект, за яким День Української Державності стане вихідним.

31 травня 2022 року Верховна Рада України ухвалила його. Закон набрав чинності 9 червня 2022 р.

Президент України Володимир Зеленський запроваджує День Української Державності (24 серпня 2021 року)

Візуальна символіка свята

До Дня Державності України за координації Міністерства культури та інформаційної політики (МКІП) України підготовлено концепцію єдиної візуальної символіки свята.

логотип МКІП

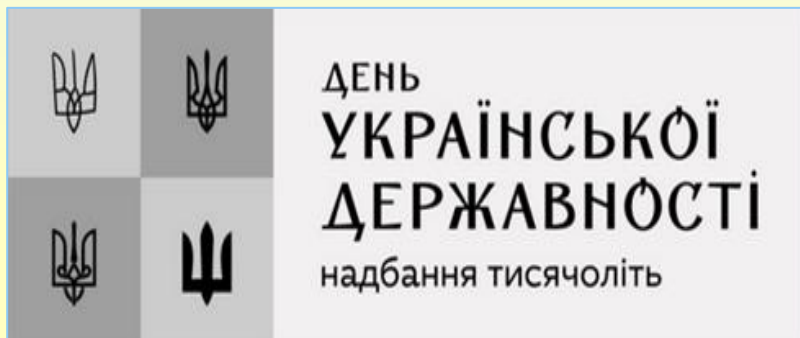
Виготовлено інформаційні продукти, що містять дизайн-макети, експозиційні макети, шрифти, логотипи, патерни, кольори тощо. Вони розміщені в електронному вигляді за посиланням https://drive.google.com/drive/folders/1Mxa1FPQYx9sSUfbU9mJUrL_31gZX6m9s?usp=sharing.

Айдентику створено для того, щоб викликати почуття єдності, адже у всіх українців один символ – тризуб. Окрім того – задля знищення міфу про те, що Україна – молода держава, оскільки український герб походить від родового знаку Рюриковичів, а саме від знаку Володимира Великого, а це є прямим свідченням тисячолітньої історії України.

Графічна концепція

Основний логотип

Монохромна версія

Державний герб – знак незалежності і свободи. **Тризуб з шеврона ЗСУ** – символ боротьби і самовіддачі заради держави. **Тризуб Володимира** – свідчення тисячолітньої історії України. **Тризуби, які відмальовані вручну різними людьми** – символ їхнього зв'язку з Україною.

Тілесний колір – для врівноваження кольорової гама; **червоний** – символ козацьких корогв; **синій і жовтий** – символи українського прапора. Також жовтий скотч використовують українські військові щоб позначити себе на полі бою. **Білий і чорний** – нейтральні кольори.

Квадрат – символ впорядкованості й стабільності, гарантії та надійності, бо опирається на чотири сторони світу.

Приклади застосування української айдентики

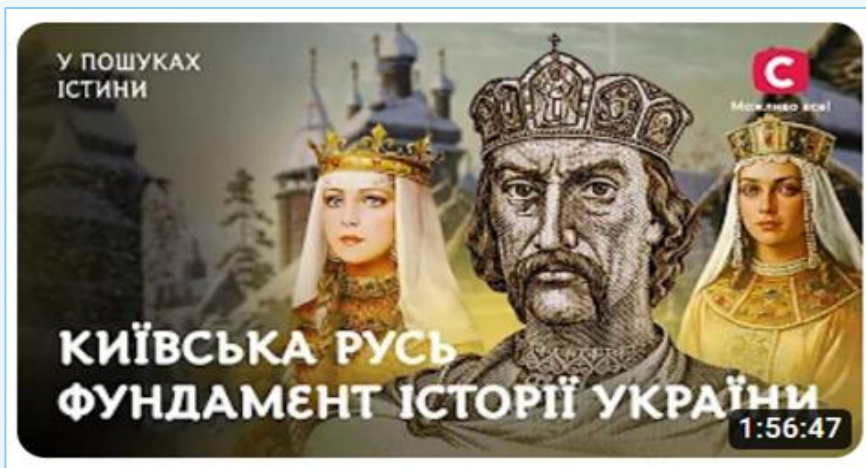
Етапи становлення української державності

Русь – перша українська держава

Прийняття князем Володимиром у 988 році християнства, поширення писемності на основі кирилиці, кодифікація норм звичаєвого права в першому правовому кодексі “Руській правді” князя Ярослава Мудрого та його спадкоємців – усе це стало фундаментом правової та політичної культури українського народу.

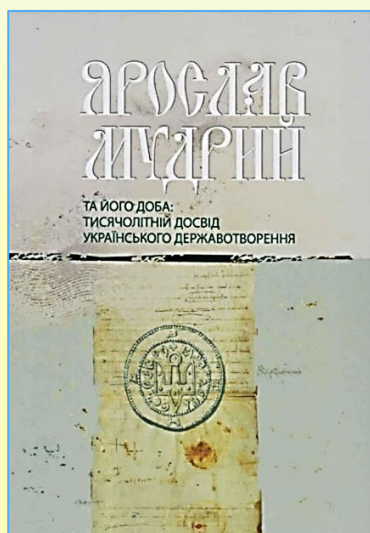
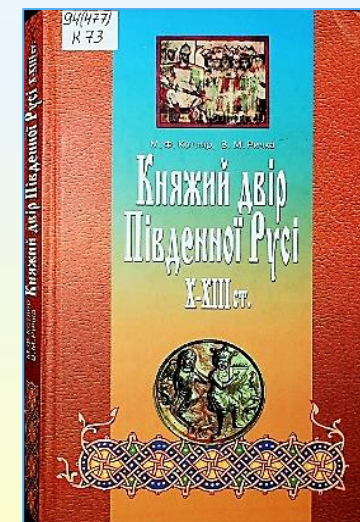
Саме Русь заклала основи державницьких традицій українців. Звідси родом герб, грошова одиниця, а, головне, Київ як політичний і культурний центр України.

Київська Русь – фундамент історії України : документальний фільм // У пошуках істини. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=45-tMkd5PSw>.

Княжий двір Південної Русі X-XIII ст. / М. Ф. Котляр, В. М. Ричка ; [координатор вид. В. А. Смолій] ; Ін-т історії України НАН України. – Київ : Наукова думка, 2008. – 356, [1] с.

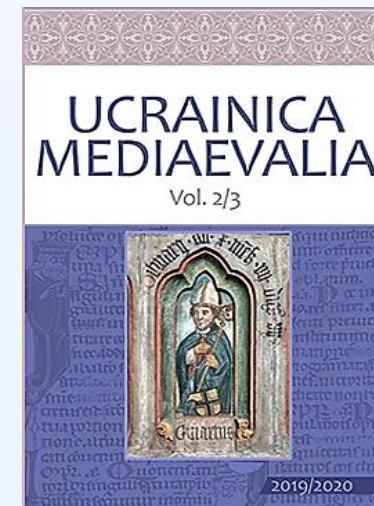

Ярослав Мудрий та його доба: тисячолітній досвід українського державотворення / Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка ; [керівник проєкту, голова редкол. В. О. Огнев'юк ; редкол.: О. С. Александрова та ін.]. – Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2019. – 282, [1] с.

The Role of the Kyivan Rus' Writing in Strengthening Greek and Byzantine Understanding of the Political / O. Kyrychok // *Ucrainica Mediaevalia*. – 2019–2020. – Vol. 2/3. – Pp. 63–70. – Mode of access: http://um.inf.ua/css/Articles/%E2%84%96%202/6_Kyrychok_O_63-70.pdf.

Переклад назви: Роль писемності Київської Русі у зміцненні греко-візантійського політичного порозуміння.

Інтерпретація образу (символу) тризуба в "Легендах старокиївських" Наталени Королевої / Ю. А. Ковальчук // *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. Серія : Філологічні науки. – 2020. – № 1(92). – С. 6–14. DOI: [https://doi.org/10.35433/philology.1\(92\).2020.6-14](https://doi.org/10.35433/philology.1(92).2020.6-14).

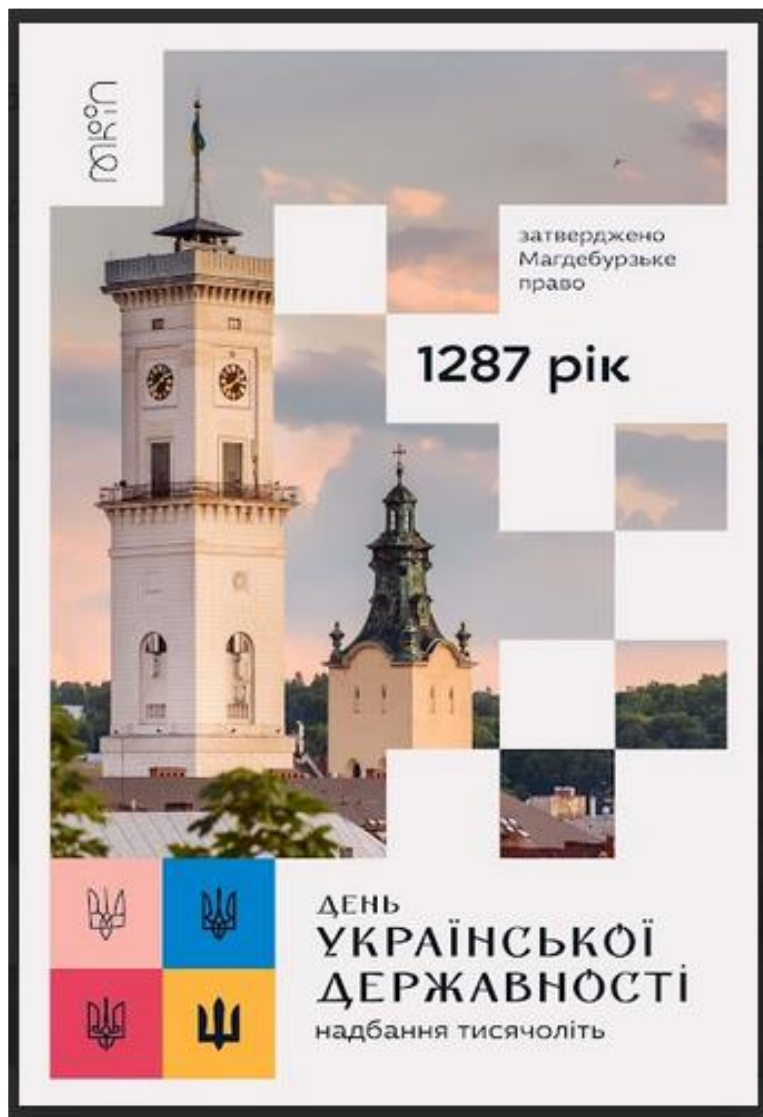

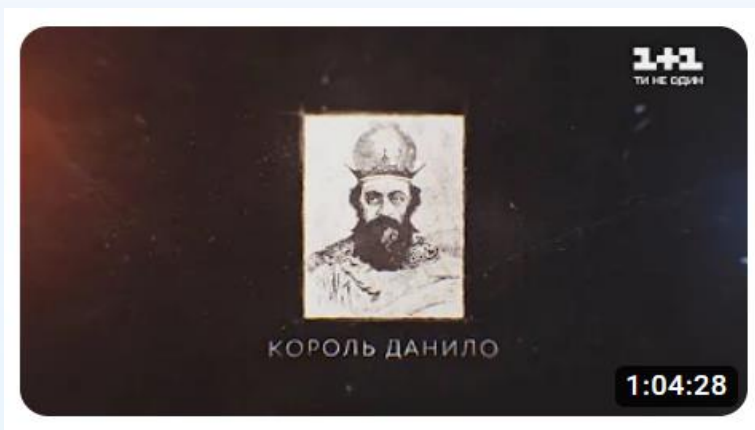
Християнізація Київської Русі: перехід від міфологічної до релігійної свідомості / Д. Жиленко, Т. Крижановська // III Міжнародна студентська наукова конференція «Тренди та перспективи розвитку мультидисциплінарних досліджень», 12 травня 2023 р., м. Рівне, 2023. – С. 274–276. – Режим доступу: <https://archive.liga.science/index.php/conference-proceedings/article/view/352>.

Галицько-Волинське князівство (сер. XII – 40 рр. XIII ст.)

Продовжила традиції української державності Галицько-Волинська держава. В умовах монгольського загарбання і розпаду державних структур у Подніпров'ї галицько-волинські князі у XIII–XIV століттях розвинули інститут державності на значній частині українських земель. Тоді вдалося не лише зберегти, а й посилити європейський вектор розвитку, стати частиною спільних зусиль у боротьбі із монгольським нашествям.

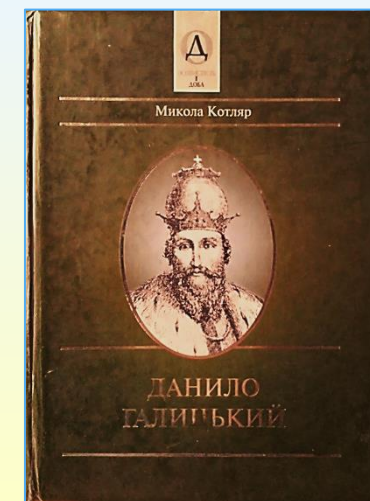
Виявом цього стало коронування 1253 року Данила Галицького у Дорогичині короною, присланою Папою Римським Інокентієм IV. Саме в ті часи на українських землях з'являється традиція міського самоврядування – магдебурзьке право.

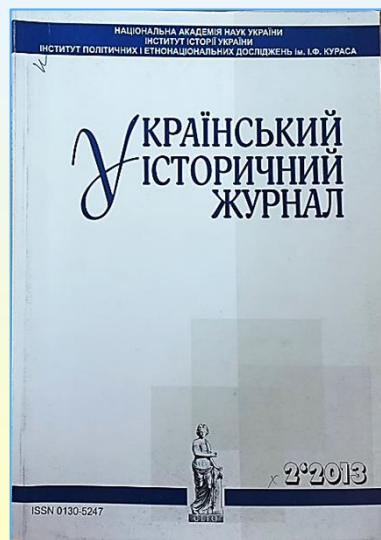
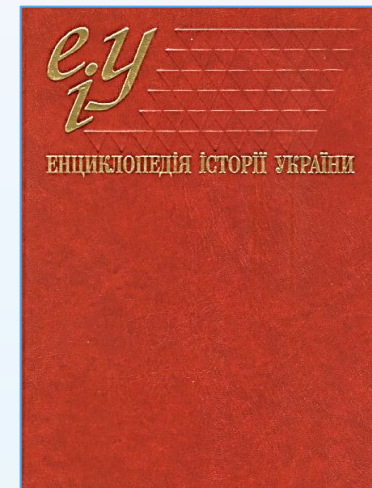
Таємниці великих Українців. Данило Галицький :
документальний фільм. – Режим доступу:
<https://www.youtube.com/watch?v=TUtEGekni-E>.

Данило Галицький : біографічний нарис / М. Ф. Котляр. – Київ :
Альтернативи, 2002. – 328 с. – Режим доступу:
[https://chtyvo.org.ua/authors/Kotliar Mykola/Danylo Halytskyi Biohrafichnyi narys](https://chtyvo.org.ua/authors/Kotliar_Mykola/Danylo_Halytskyi_Biohrafichnyi_narys)

Історія України (середина XIII – середина XVII ст.) : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. / О. М. Уривалкін. – Київ : Кондор, 2005. – 281, [1] с.

Магдебурзьке право / Н. О. Білоус // *Енциклопедія історії України*: Т. 6: Ла-Мі / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. ; НАН України, Ін-т історії України. – Київ : Наукова думка, 2009. – 790 с. : іл. – Режим доступу: http://www.history.org.ua/?termin=Magdeburzke_pravo.

Феномен удільної роздробленості Русі (повернення до проблеми) / М. Ф. Котляр // *Український історичний журнал*. – 2013. – № 2. – С. 24–37. – Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/106476>.

Король Данило Романович у русько-монгольських відносинах: дискусійні питання історіографії / Т. Чугуй // *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія «Історія України. Українознавство: історичні та філософські науки»*. – 2019. – Т. 29. – С. 6–24. – DOI: <https://doi.org/10.26565/2227-6505-2019-29-01>.

Литовсько-Польська доба (40 рр. XIV – 70 рр. XV ст.)

У XIV столітті українські землі увійшли до складу Польського королівства і Великого Князівства Литовського. Тоді ж українці створили новий соціально-політичний феномен – запорозьке козацтво, яке виникло через природне прагнення до самозбереження, самоствердження і самореалізації, а також наявність великого масиву вільних земель – Дикого поля.

Утиски українського народу з боку польської шляхти спричинили вибух народно-визвольної війни 1648–1654 рр. У цей період Б. Хмельницький втілював у життя ідею незалежної держави.

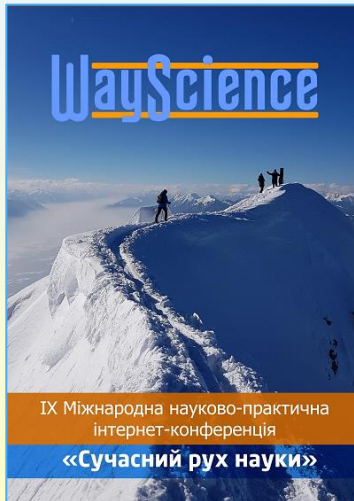
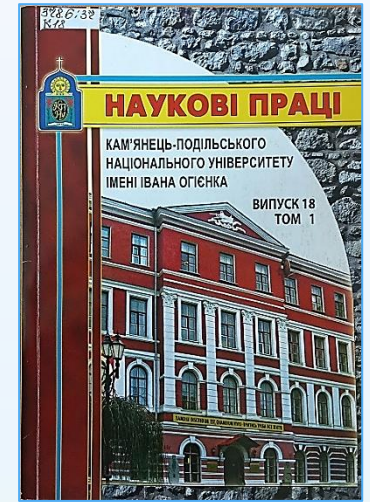
Богдан Хмельницький : документальний фільм // Українська студія хрон. док. фільмів. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=4kl6s4bGeDg>.

Козацька християнська республіка : (Запорозька Січ у західноєвроп. літ. пам'ятках) / Д. Наливайко. – Київ : Дніпро, 1992. – 493, [2] с. – Режим доступу: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0001193>.

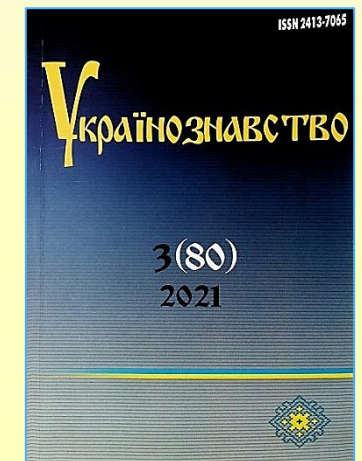
Богдан Хмельницький / Т. Барабаш. – Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2015. – 253 с. : іл. – (Українці. Історія нескорених). – Режим доступу: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/ukr0000018148>.

Формування політичної еліти «України» (1648–1676 рр.) у висвітленні М. І. Костомарова / В. В. Степанков // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка : зб. за підсумками звітної наук. конф. викладачів, докторантів і аспірантів 5–6 берез. 2019 р. – Вип. 18. – Т. 1. – С. 49–50.

Питання дослідження військової організації запорозького козацтва періоду Нової Січі (1734–1775) / Г. Шпитальов // Сучасний рух науки: тези доп. IX міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 2–3 грудня 2019 р. – Дніпро, 2019. – Т. 3. – С. 643–654. – Режим доступу: <http://www.wayscience.com/wp-content/uploads/2019/12/TOM-3-Zbirnik-9-mizhn.-nauk-prakt-int.-konf.-1.pdf#page=643>.

Литовські Статути Великого князівства Литовського з погляду гендерної експертизи / І. Ворончук // Українознавство : наук. журн. – 2021. – № 3(80). – С. 72–86. – DOI: [https://doi.org/10.30840/2413-7065.3\(80\).2021.240616](https://doi.org/10.30840/2413-7065.3(80).2021.240616).

Козаччина (40–70 pp. XV – сер. XVII ст.)

Згодом царизм пішов у наступ на політичну та правову автономію України. У 1663 р. був утворений Малоросійський приказ у складі Посольського приказу. Приказ санкціонував вибори нового гетьмана і козацької старшини, контролював українську церкву і духовенство. Діяльність цього органу суттєво обмежувала козацьке самоврядування.

Вершиною політико-правової думки Гетьманщини стало **укладання Пилипом Орликом 1710 року Конституції як договору гетьмана Війська Запорозького зі старшиною та козацтвом.**

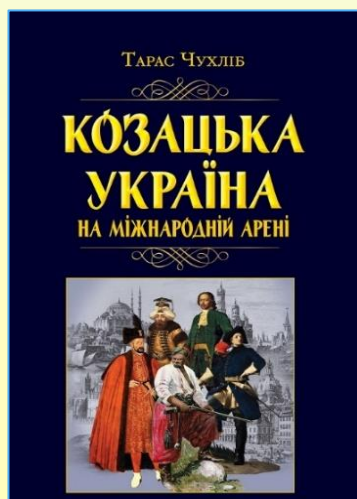
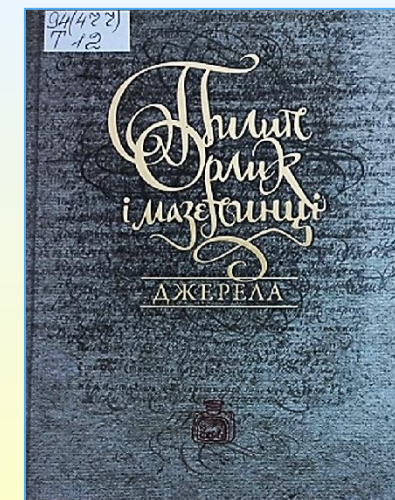
Російський імперіалізм різними способами і методами обмежував українські національні державні інститути і зрештою до кінця XVIII століття ліквідував їх.

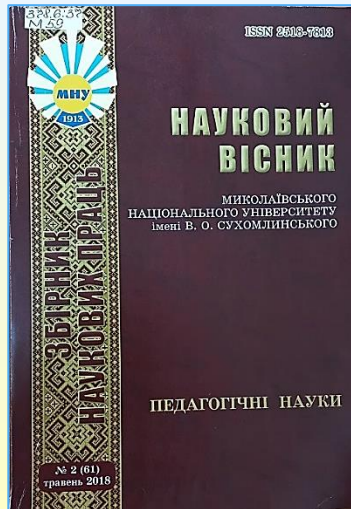
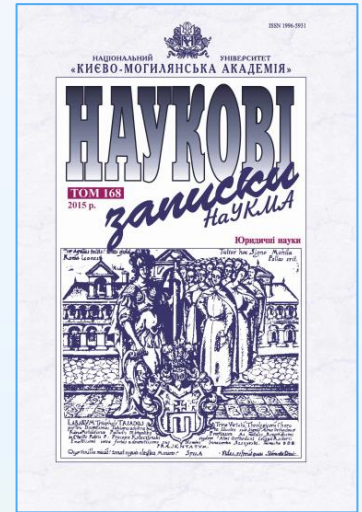
Пилип Орлик : документальний фільм / Героїчне минуле: Від Святослава до Небесної Сотні // Тов. «Просвіта», Об'єд. «Кінологос». – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=R9zMjHYyAqU>.

Пилип Орлик і мазепинці : джерела / упоряд. Тетяна Таїрова-Яковлева ; [худож. оформ. Остапова О. Я.]. – Київ : КЛІО, 2022. – 213 [2] с.

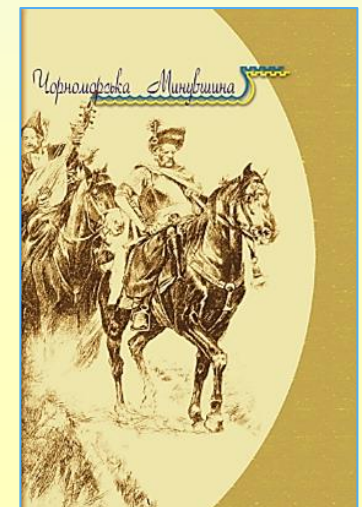
Козацька Україна на міжнародній арені / Т. Чухліб. – Київ : Арій, 2023. – 352 с.

Українське самоврядування й правова система від кінця XVIII – до середини XIX ст.: тяглість та остаточна ліквідація / О. В. Курінний // Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки. – 2015. – Т. 168. – С. 60–63. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NaUKMAun_2015_168_17.

Організаційні передумови розвитку вищої освіти в Україні у XVIII столітті / О. Кірдан // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського : зб. наук. пр. Педагогічні науки / Миколаїв. нац. ун-т ім. В. О. Сухомлинського. – Миколаїв : МНУ ім. В. О. Сухомлинського, 2018. – № 2(61). – С. 137–143.

Оригінальний документ 1663 р. з архівів Польщі про початки дипломатичної діяльності Івана Мазепи / Ю. Мицик, Т. Чухліб // Чорноморська минувшина: записки Відділу історії козацтва на півдні України : зб. наук. пр. – 2021. – Вип. 16. – С. 125–130. – DOI: <https://doi.org/10.18524/2519-2523.2021.16.245748>.

Українська революція (1917–1921 рр.)

У XIX столітті сформувалося поняття української нації з її етнічними кордонами, мовою та культурою. Покоління Руської трійці, Кирило-Мефодіївського товариства, громадівців і Братства тарасівців заклали підвалини для майбутньої української державності.

В листопаді 1917 р. було проголошено Українську Народну Республіку (УНР). Тоді створено принципи державного будівництва: затвердження принципів судової системи, закон про вибори, формування уряду, розпочато формування війська. 22 січня 1918 року відбулося проголошення незалежності та суверенності Української Народної Республіки.

За часів УНР було затверджено: герб – основним елементом якого був тризуб, гімн «Ще не вмерла Україна», синьо-жовтий стяг – Державним прапором України. Уперше тризуб стає атрибутом військової форми. 22 січня 1919 року було проголошено Акт злуки УНР і ЗУНР. Ця подія об'єднала Україну та стала підставою для відліку історії соборності України.

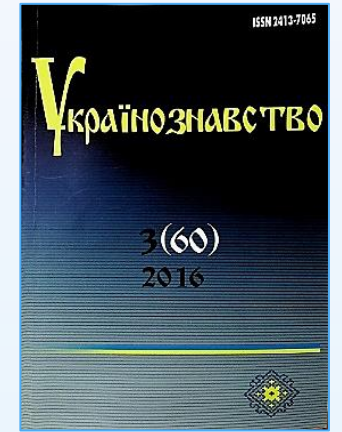
Війна за Незалежність України. Реальна історія УНР : документальний фільм / Реальна історія. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=t4v0QAGSOUc>.

Битва за землю в Україні 1863–1914 = La bataille de la terre en Ukraine 1863–1914 : поляки в соціо-етнічних конфліктах / Д. Бовуа ; пер. на укр. З. Борисюк ; НАН України, Ін-т східноєвроп. дослідж. – Київ : Критика, 1998. – 334 с. : карти, табл. – Режим доступу: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/ukr0010940>.

Кирило-Мефодіївське товариство: філософські та культурологічні ідеї національної самосвідомості та державотворення : монографія / М. П. Бойко. – Дніпродзержинськ: ДДТУ, 2006. – 452 с.

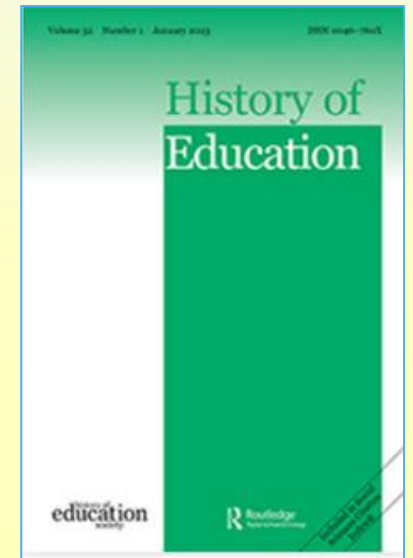
Становлення та діяльність УНДО на західноукраїнських землях (1925–1939 рр.) / І. Краснодемська // Українознавство : наук. журн. – 2016. – № 3(60). – С. 131–144. DOI: [https://doi.org/10.30840/2413-7065.3\(60\).2016.141240](https://doi.org/10.30840/2413-7065.3(60).2016.141240).

Українська СРР в умовах НЕПу (1921–1928 рр.): інформаційна складова / В. Дубінський, В. Верстюк// Проблеми дидактики історії : зб. наук. пр. – 2021. – № 12. – С. 156–162.

Pedagogical discourse on the new Ukrainian school 1917–1921: using newly gained independence to reach out to the world's ideas after the fall of the Russian Empire / L. Berezivska // History of Education. – 2023. – № 1(52). – Pp. 17–31. – Mode of access: <https://lib.iitta.gov.ua/734376/>.

Переклад назви: Педагогічний дискурс Нової української школи 1917–1921: використання новоздобутої незалежності для піднесення до світових ідей після падіння Російської імперії.

Друга світова війна (1938–1945 рр.)

В умовах Другої світової війни в 1941 році прийнято Акт відновлення української держави. Проголошення Акта відбулося у багатьох містах західної та центральної України.

УПА створює Українську головну визвольну раду (УГВР). Таким чином збройна частина українського визвольного руху отримала політичне представництво – зародок державної влади незалежної країни, дотримання принципів демократії навіть у найважчих умовах підпільно-партизанської боротьби.

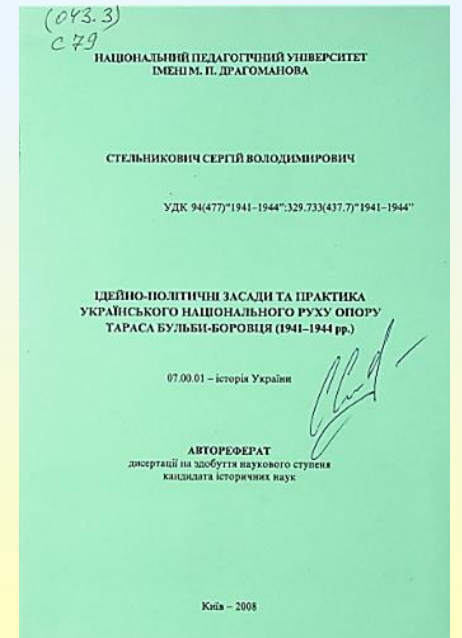

Площа Ринок під час Акту відновлення
Української держави у Львові,
30 червня 1941 року

Українська Головна Визвольна Рада : документальний фільм // Пишемо історію. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=EvmktBTZSbQ&t=704s>.

Ідейно-політичні засади та практика українського національного руху опору Тараса Бульби-Боровця (1941–1944 рр.) : автореф. дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01 / Стельникович Сергій Володимирович ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, Ін-т укр. філології. – Київ, 2008. – 20 с.

Особливості реалізації політики окупаційної влади в адміністративно-територіальних одиницях України 1941–1944 рр. : монографія / Юрій Іванович Левченко ; [наук. ред. К. П. Двірна] ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2017. – 401 с.

Акт проголошення відновлення української держави 30 червня 1941 року: історико-правовий аналіз (сучасна вітчизняна історіографія) / В. З. Ухач, І. І. Марціясь, О. В. Ковальський // Юридичний науковий електронний журнал : електрон. фах. наук. вид. – 2015. – № 6. – С. 131–144. – Режим доступу: http://www.lsej.org.ua/6_2015/9.pdf.

Огляд діяльності Української Національної Ради 1948–1957 років у світлі архівних джерел (за фондами ЦДАЗУ) / В. Гаган // Архіви України : наук.-практ. журн. – 2021. – № 3 (328). – С. 131–150. – DOI: <https://doi.org/10.47315/archives2021.328.131>.

Особливості діяльності Організації українських націоналістів на території Любачівського повіту в 1939–1945 роках / С. Конюхов // Архіви України : наук.-практ. журн. – 2021. – № 3 (328). – С. 112–130. – DOI: <https://doi.org/10.47315/archives2021.328.112>.

Українська державність у ХХ – поч. ХХІ ст.

На рубежі 80-90-х років ХХ ст. в Україні сталися епохальні історичні події. В умовах глибокої соціально-економічної і політичної кризи в республіці розпочався і одержав подальший розвиток процес руйнування тоталітарної більшовицької системи і демократизації соціально-економічного та державно-правового ладу.

Зважаючи на волю українського народу та його одвічне прагнення до незалежності, було прийнято **Декларацію про державний суверенітет України 16 липня 1990 року.**

З 2 по 17 жовтня 1990 року у Києві на Майдані Незалежності (тоді – площа Жовтневої революції) тривало політичне голодування студентів, яке згодом назвали **Революцією на граніті.** Це був перший успішний ненасильницький політичний протест проти комуністичної влади в Українській РСР.

Революція на граніті. Чого і як домоглися учасники студентського голодування у жовтні 1990? : документальний фільм // Радіо Свобода. – Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=k_iDCuXz0co&t=10s.

Ukraine : Perestroika to Independence / T. Kuzio. – London: Macmillan Press LTD, 2000. – XIV, 273 p. – Mode of access: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/ukr0000026>.

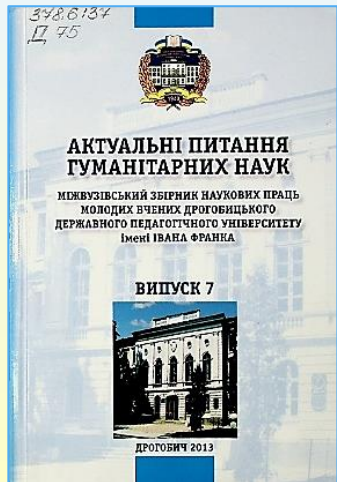
Переклад назви: Україна : від перебудови до незалежності.

Боротьба за незалежність України у 1989-1992 рр.: Чернігівська крайова організація Народного Руху України за перебудову : до 200-річчя створення Народного Руху України за перебудову : зб. док. і матеріалів / Укр. ін-т нац. пам'яті, Чернігів. облдержадмін., Чернігів. громад. орг. ком. по підготовці та проведенню заходів щодо відзначення 20-ї річниці утворення громад.-політ. орг. – Народ. Руху України за перебудову ; [відп. ред. Т. П. Демченко ; упоряд.: С. В. Бутко, С. В. Соломаха]. – Чернігів : Чернігівські обереги, 2009. – 431 с. – Режим доступу: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/ukr0000021644>.

Декларація про державний суверенітет України 1990
/ В. Ф. Погорілко, Ю. С. Шемшученко // Юридична енциклопедія : [у 6 т.]
/ редкол.: Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) [та ін.]. – Київ : Українська
енциклопедія ім. М. П. Бажана, 1998. – Т. 2 : Д–Й. – 744 с. – Режим доступу:
<https://cyclor.com.ua/content/view/1031/58/1/11/#32098>.

Особливості процесу державотворення в Україні періоду 1989–1991-го років (на прикладі Донеччини та Закарпаття) / А. Сергєєв // Актуальні питання гуманітарних наук. – 2013. – Вип. 7. – С. 53–60. – Режим доступу:
http://nbuv.gov.ua/UJRN/apgnd_2013_7_8.

Політична ситуація в Україні на початку 90-х років. Процес суверенізації в умовах розпаду СРСР / К. Бибік // Молодий вчений : наук. журн. – 2022. – № 5(205). – С. 60–64. – DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2022-5-105-11>.

Незалежність України (1991 р. – дотепер)

24 серпня 1991 року Верховна Рада Української РСР ухвалила Акт проголошення незалежності України, який став точкою відліку сучасної державності. Відновлення державного суверенітету, за який українці змагались протягом багатьох століть.

Проголошення незалежності України відіграло вирішальну роль у розпаді СРСР, відбулося ліквідування комуністичної тоталітарної системи.

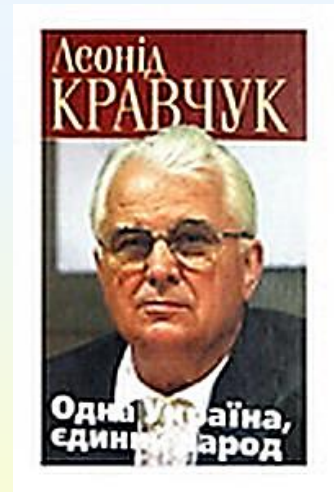
28 червня 1996 року було прийнято Конституцію України. Основний закон остаточно проголосив Україну суверенною, незалежною, демократичною, соціальною, правовою державою, визнав людину найвищою соціальною цінністю і утвердив народовладдя. Відбулося введення в обіг національної валюти – гривні.

Таємниці української незалежності : документальний фільм // ГО "Юкрейніан медіа нетворк". – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=rpkiiimIDUYo>.

Одна Україна, єдиний народ : політичні роздуми над записами в щоденнику / Л. М. Кравчук. – Харків : ФОЛІО, 2010. – 538 с. – Режим доступу: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ulib/item/UKR0003735>.

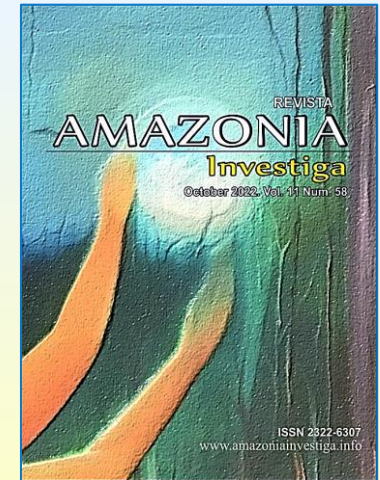
Незалежність. Найкращий час = Independence. Prime Time : [фотоальбом] / Укр. ін-т нац. пам'яті, [фотоматеріали Укр. нац. інформ. агентства "Укрінформ"]; [упоряд.: М. Кононенко та ін. ; вступ. тексти: А. Дробович, В. Жежера]. – Київ : Антиквар, 2021. – 319 с. : фотоіл. – Режим доступу: <https://uinp.gov.ua/elektronni-vydannya/nezalezhnist-naykrashchyy-chas-fotoalbom>.

Історичні поступи становлення та розвитку регіонального адміністративно-територіального поділу України (1991–2022) / І. Безена // Вісн. Дніпровської акад. неперерв. освіти. Серія «Публічне управління та адміністрування». – 2022. – № 1(2). – С. 6–13.

Transformation of the political regime in Ukraine in the times of independence: stages and features / O. Skrypniuk et al. // Revista Amazonia Investiga. – 2022. – Vol. 11. No 58. – С. 47–56. – DOI: <https://doi.org/10.34069/AI/2022.58.10.5>.

Переклад назви: Трансформація політичного режиму в Україні за часів незалежності: етапи та особливості.

Українська національна ідея в конституції України: актуальні питання реалізації / І. Дробуш // Українська національна ідея: генеза, сутність та реалізація : матер. Всеукр. конфер. з міжнар. уч. (м. Острого, 28 черв. 2022 р.). – 2022. – С. 38–43. – Режим доступу: https://eprints.oa.edu.ua/8698/1/Тези_укр_нац_ідея.pdf#page=39.

Адреса: вул. Берлінського М., 9.

Київ, 04060, Україна

<https://dnpb.gov.ua/ua/>

E-mail:

dnrb@i.ua (для офіційних звернень);

dovidka_dnrpb@i.ua (для довідок);

fond.dnrpb@ukr.net (послуги для віддаленого користувача);

metodist08@i.ua (методичний супровід).

Виставку підготувала **Жигалюк А. В.** – провідний бібліотекар відділу зберігання фонду та обслуговування користувачів;

відповідальна – завідувач відділу зберігання фонду та обслуговування користувачів **Бондарчук О. Б.**

Використано матеріали з фонду ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського та інтернет-ресурси.